

Pomhaj Bóh

Časopis ewangelskich Serbow

Budyšin, december 1997
lětnik 47

12

Bože słowo za nas

**Chwaleny budź Knjez, israelski Bóh,
přeťož wón je wopytał a wumóhł swój lud;
a je nam postajił móc zboža.** Luk. 1,68-69

Adwentski čas je wosebity čas. Nic jenož tehodla, zo so z nim nowe cyrkwinske lěto započina, ale dokelž je adwentski čas přihotowan- ski čas na hody. Wšelcy wi- dža adwent jenož jako při- hotowanje na swobodne hodowne dny. Za křescana pak je to wosebje přihoto- wanski čas na Jezusowy přichad, kotryž hody swje- cimy. A za tutón adwentski a hodowny čas stej nam ja- ko hrono měsaca horjeka napisanej štučce ze scénja Lukaša date.

Přečitawši tute słowo, mi najprjedy nadpadnje, zo so Bóh tu „israelski Bóh“ mje- nuje. Njeje pak z tym mjenje, zo je to jenož Bóh za israelski lud, ale zo je so Bóh tutemu ludej wosebje zjewił a jón za swój lud wu- zwolił, kaž to w Starym za- konju čitamy. Hdyž so mi džensa k njemu modlimy, potom z tym wuznawamy, zo stejimy we wosebitym zwisku z israelskim ludom

– wšak so modlimy k Bohu, kotryž je so najprjedy tute- mu ludej zjewił.

Hrono nas namoľwja, tu- teho Boha chwalić. Wšela- cy su džensa mjenje, zo njemóžemy Boha wjac chwalić. Woni to z tym wo- podstatnjeja, zo je na swěće telko njesprawnosće a su- rowosće, zo su rozestajenja a wojowanja a Bóh přećiwo temu njezakroči. Ja pak mjenje, zo su čłowjekojo na tym wina a nic Bóh. Bóh je nam rozum dał, zo bychmy mjez sobu bjez zwadow a rozestajenjow žiwi być móhli. Hdyž tola telko nje- dobreho na swěće je, po- tom je to nadawk za nas, so temu znapřećiwic a za wja- ce sprawnosće a za lěpše počahi mjez čłowjekami so zasadzić. Bóh tola njeje tu, zo by to do porjadka při- njesl, štož je čłowjek skep- sal; Bóh njeje naš služow- nik!

Naše hrono nam praji, zo mamy Boha chwalić, „pre-

tož wón je wopytał a wu- móhł swój lud“. Cacharias, kotryž tutón chwalospěw po narodženju Jana Křćeni- ka spěwa, tu drje po profeti- skim wašnju něšto, štož ma so hakle stać, hižo jako do- pjelnjene widži. Njemóžu to hinak zrozumić, hač zo so to na Jezusa počahuje. W Jezusu Chrystusu je Bóh k nam čłowjekam přišoł. To je hodowna powěsć. Zbóž-

nik, přeť kotrehož chce Bóh swój lud wot hrěcha wumó- žić, je k nam čłowjekam při- šoł. Boži Syn je přišoł, zo by wšitko, štož steji mjez nami a Bohom, přeť wzał. Tak je Bóh za nas „postajił móc zboža“, kaž hrono praji. Te- hodla su hody wjesoły swje- džen a tehodla Boha chwa- limy. Měsačne hrono nas tež k temu napomina.

S. Albert

*Wjesote a žohnowane hody
přeťe Wam*

redakcija Pomhaj Bóh

Serbski wječork w Poršicach

Towarstwo serbskich se- minaristow „Swoboda“ drje njebě wulke, běše nas jenož pjatnaće, ale běchmy akti- wni. Kóždu njedźelu po- poľdnu so schadźowach- my, spěwachmy, přednoš- wachmy a řečachmy wo serbskich naležnosćach. Wuradźowachmy tež, kak móhli pozdžišo jako wučer- rjo za serbstwo skutkować.

Bě to nazymu, jeli so nje- mylu, w lěće 1910. Jedyn z nas namjetowaše, w ho- downych prózdninach wu- hotować serbski wječork, a to w Poršicach. Wšitcy běchu za to, a hnydom so do džěla pušćichmy. Hrać chcychmy „Wona přijědže“. To wšak bě jara hłupy, z němčiny přeloženy směšk, ale lěpšeho njemějachmy. Serbska džiwadłowa litera- tura bě tehdy tak chuda. Nimo teho chcychmy něšto štyrihlósnych spěwow a jako zawod na wječorku Kocorowu uwerturu za „Serbski kwas“ za klawěr nawuknyć. Jedyn z nas dyr- bješe krótko porěćec – a program bě hotowy!

W Serbskich Nowinach prošachmy Serbow z Poršic a wokoliny na tutón wje- čork, a z korčmarjom Han- drikom so žurle dla dorě- čachmy. Potom pilnje naše džiwadło studowachmy a spěwy wuknjachmy. Naše- mu seminarskemu direkto- rej wězo ničo njeprajach- my, přeťož wědźachmy, zo wón to nihdy dowolił njeby.

Za swjedžen běchmy tře- ći dzeń hodow postajili. Tu- tón dzeń so bližeše, a ja – schorjech. Naša mać chětro energisce rjekny: „Ty tam do tych Poršic njepóndžeš, maštola zymicu!“ Što nětko! Dokelž hłownu rólu „Šum- plaka“ hrajach, bych cyły wječork wohrozył, njebych- li přišoł. Tuž termometer falšowach a maćeri doko- kazach, zo sym cyły strowy.

Třeći dzeń popoľdnu mě- jachmy na Handrikec žurli hłownu pruwu: Stajachmy kulisy, spytachmy na jewi- šću hrać, přespěwachmy naše spěwy, ale njepytach- my, zo bě w pódlanskej stwě někajka zhromadžizna.

Nadobo wotewrěchu ⇨

Třo kralojo

Měrcin Nowak-Njechorński

so durje, a z nich stupišwita muži, na čole knjez kantor. Wón so nam za postrow njeźdzakowaše, njeměješe nas scyła zańč, ale džěše runu měru přez žurlu a po schodže dele. „To ničo dobre njewoznamjenja“, rjekny Holanec Pawoł, „tón knjez kantor tola tak hrozne hladaše.“

Jedyn z tych muži pak k nam přistupiwiši praješe: „Sće wy ći studenća, kiž nam džens wječor serbske džiwadło zahraja? To je pěknje, ja tež přiřdu, a moja žona a holca tež. My smy runje posedženje wojskeho towarstwa měli!“

Wječor we wosom hodzinach bě žurla polna ludži. Tehdy běchu Poršičenjo hišće Serbja. Hrajachmy a spěwachmy, přednošowachmy a žortowachmy. A poslucharjam so naše tryski a pryzle jara lubjachu. Woni njepřestawachu placac. Serbski wječork bě so wuběrnje poradził. Serbske Nowiny tydžeń pozdžišo wo nim rozprawjachu a iniciatiwu serbskich studowacych chwalachu.

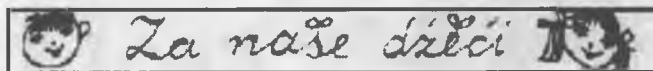
Ale, ale ... po Třoch kralach wróćichmy so zaso do šule. Po rańšej nutrnosti w awli wozjewi knjez direktor: „Die Wenden bleiben nachher da!“

To njebě žana rjana powěsć. Wutroba nam pukotaše. A nětko so wón na nas wottorhny. Jeho woči sapaštej hidu. Što je nam do mozow zajěło, w prózdninach zjawnje wustupować, a to hišće ze serbskim programom! „Što je to dowoli? Ja nic!“ Tak nas wón cyhu chwilu šwikaše. „Što je tule kekliju nawjedował?“ Jastanych. „Aha, wy, nō čakajće, to změje zle scěhi za was!“ A wón z wótrym hłosom skónči. „Wjela, zakazam wam, chodźic na serbske schadžowanki tak dołho kaž sće wučomc našeho wustawa!“

Potom so wón, swoje akty zaprasnywši, spěšnje wotsali. My tam sedzachmy kaž třihane wowcki, poraženi a zbići. Mjelčo wróćichmy so do našich kabinetow.

Wjele pozdžišo sym zhonił, zo je so knjez kantor pola direkcije hóršil, zo studowacy Krajnostawského seminara w prózdninach zjawnje wustupuja. Dołhe lěta je mje wón zacpěwał. Tola skónčnje smój so wujednałoj, hdyž bě naju Zjednoćenstwo serbskich wučerjow do komisije za pisanje serbskeju čitankow „Kwětki“ a „Zahrodka“ wuzwoliło.

Jurij Wjela

Hodowna hwězda

Hdyž je tuta klasiska hodowna hwězda z papjery hotowa, wupada chětro komplikowana. Ju paslič pak je lochko – najlěpje z transparentneje papjery, potom swěći so rjenje při woknje, ale tež jednoraběla

pisanska papjera so hodži. Mōžeće ju tež do teho z wóskowymi barbjenčkami namolować. Potajkim:

1. Wutřihaj wosom samsne wulke praworóžki (7 x 14 cm). Kōždy praworóžk sfařduj po dołhosći na položcu. Woćin jón zaso.

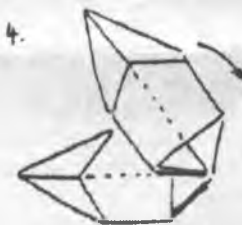
2. Nětko wobroc kōždy rōžk k nastatej srjedźnej liniji.

3. Hornjej dwaj rōžkaj sfařduj hišće jónu (hlej rysowanka).

4. Hdyž je tutych wosom šesćrōžkow hotowych, lěp je k hwězdzě hromadže. Dwōjnje sfařdowane rōžki tworja hwězdowne kōńčki. Jednorje sfařdowane rōžki so kōždy raz w prawym kuće při srjedźnej liniji předchadžaceho džěla hwězdy lěpja.

Třošku komplikowanišo je při poslednim džělu. Jednu položcu zlěp na sedmy džěl, druhu pak pod přeni džěl hwězdy.

Hodowna hwězda je rjana dekoracija za wokno. Wjele wjesela při paslenju přeje **G. Gruhlowa**

Hdyž so patoržicu přenja hwězdzička zaswěći

Štwórte powójsne hody so bližachu. Džewjaty mēsac hižo přebywach zdalena wot domizny w Pólskej na studijach, bjezteho zo bych swojeju staršeju znajmjeńša jóny wopytała. Tuž žedžach so za lubymi a znatymi doma we Łužicy a nošach so z myšličku, zo pojedu tola na hody. Zhromadnje z towaršemi starach so z časom wo dowolnosť za překroćenje hranicy. Ale – „Štož zhonił je, tón wě!“ – njeběše tak jednorje sebi wuprosyc to, štož bych rady měla – swój wizum. Dny čekachu, hodowne prózdniny tu běchu a patoržica tež, jenož dowolnosť za nas so něhdže komdžeše.

Bydlach tehdy w rjanym,

dołhim a wulkim, při brjoze rěki Wódry rozčehnjenym studentskim domje zhromadnje z pólskimi towarškami. Wšě běchu so kaž z wětrom přez nōc, hišće do patoržicy, z domu zminyle. Jako poslednja wotjědže patoržicu rano zahe, hdyž so hišće w běłym ložu wučahowach, mała a młoduška jasnawosata Danka, moja najbliša přečelka. Z hněwom abo ze zawisću bych drje tehdy zaplakala, bych-li njeměla nadžije, zo tež hišće pojedu k lubym na hody.

W žiwjenju často tak bywa, zo nadžija podusy wšitke někak pesimistiske myšlički. Tež pola mnje tak běše. Běch za wotjězd hač na

poslednje přihotowana. Trjebach jenož hišće powěsć: Mōžeš hnydom wotjěć. Towarška Danka drje mysleše dale dyžli ja sama. Prošeše mje před wotjězdom wutrobnje, zo mam popołdnu, jeli so wěc z dowolnosť hač do připołdnja njewujasni, přijěć za njej a woswjećic z njej a jeje staršimaj pólske hody. To wšak bě za mnje w mojim položenu najwjetša radosć, zo mōhla poslešćo rozkopać, přetož hody – swjedžeń lubosće, radosće a pokoja – nochcyła woswjećic samalutka w hoberskim a wuprózdnjenym domje. Tak jej z džakownosće stłōčich ruku a slubich, zo přijědu, jeli domoj njemōžu.

Patoržicu, krótko do připołdnja, so wukopa, zo njeje wjace wuhlada na wizum, chiba hakle po swjatyach dnjach, přetož njebě hišće z Warszawy dóšo. Tak bě kōnc nadžije, žedženja a sonjenja wo hodoch we Łužicy. Zbita, bjez snědanje a wobjeda, chwatach na dwórnišo, kupich sej wotpjenjez, nahromadženych za jězbu domoj, swoju jězdženku. Srjedz popołdnja sydnych so patoržicu do čaha a wotjědžech z Wrōćawja k towaršce.

Čah wiješe so přez lochko ze sněhom wodžete hona. We wozu běše napjata čišina a nic přewjele pućowacych. Mi napřećo sedžeštaj młodaj mandželskaj. ⇐

Tulejo so jedyn k druhemu, „zložowaštaj kaž z wćipnošću hdys a hdys wočko na mnje a potom sebi spěšnje zaso něšto za sebje šukotaštaj. W mojej narodnej drašće běch drje za njeju wěšty objekt hódančkowanja: Štó a što a zwotkel to? a tak dale. To pak mje dale njemyleše, skerje jeju zbožownosć. Tuta nućeše mje nimale k sylzam. Zo pak bych jeju njetrjebała wobkedžbować, zanurich so do hodowneho čisła pólskich nowin. Čitać wšak dołho njemóžach. Směrki so rozprěstrěchu po cyłym wozu a swěcy njeběše.

Mjeztym bližeše so čah dwórnišću, na kotrymž mějach wustupić. Wjesoła tuž wodychnych. Młoda mandželska zhladowaše naraz cyle njeměrna přez wokno, za něčim slědžo, a wotwobroćiwši so wot wonka,

Foto: K. A.

šepny někak spokojena mandželskemu: „Hišće dochwatamoj, prjedy hač so přenja hwězdzička zaswěći!“ Čah zasta. Wustupich a mandželskaj tehorunja. Našedši wuchod z małego dwórnišća spěchach po puću, kaž bě mi Danka hišće we Wrocławju rozjasniła.

Někajke džesać mjeńšin džělachu mje hišće wot domu, w kotrymž hižo na mnje žadneho hosća čakachu, hdyž zaslyšach njejapcy za sobu kročeje, přibližowachu so a dosćahnychu mje. Běše to hižo znaty porik. Mandželski započ a nadobo, prošo wo wodaće, so ze mnu rozmołwjeć. Bjez přemyslowanja a zdwórliwje so wopraš a, hač sym z Němskeje – z Budyskich stron. Tajke prašenje zaskoči mje w přnim wokomiku, dokelž njeběše so hišće nich-

tó w Pólskej z tajkim prašenjom mi zblížil, hdžež móžach jako wujasnjenje na to, zwotkel sym, prajić: „Haj!“

Džiwach so, kak je móžno, zo je tutón po zacišću jednory pólski džěláč tak derje wobhonjeny, hdže so naša serbska katolska narodna drasta nosy. Njetrjebach dołho na wujasnjenje čakać. Sam poča mandželskej a mi rozprawjeć, zo je tu w mojej domiznje był w času wójny a zo by w Lubijskej wokolinje swoje žiwjenje woprowal, njebychu-li tam bydliłi słowjanscy bratřa. Rysowaše namaj, kak běchu tam fašisća hišće w poslednjej hodzinje, hdyž jim přescěhar na pjatomaj wisaše, ze zaskoću rozkladli na dróhi a puće miny, zo by so pólske wójsko, kiž jich čěrješe, zničilo. „Tola Łužičenjo, naši słowjanscy bratřa“, tak zwurazni hnuty, „su nas a wosebje mje, dokelž jědžech z přnim pancerm, před směrću wuchowali. Su tam, kaž po tym we wjesce zhonich, běle chorhojčki na puć nastajeli. Tu pozasta, stlóči mandželsku zbožownje k sebi a wupraj hišće: „Tak, moja luba, njebychu-li tući bratřa byli, tak njebych džensa hižo móhl w směrkach, prjedy hač so zernička na njebju zabłyšći, spěchać z tobu na hody k staršimaj.“

Wuslyšawši wo tak nadobnym a rjekowskim skutku, kiž je so w někajkej wjesce w namjeznych kónčinach našeje Łužicy wukonjał, zhubištej so wša moja zrudoba a dušiny njepokoj. Hnuta a poľna zbožownosće a wěsteje hordosće so z nimaj rozžohnowach a stupich towaršce Dance do jstwy, hdžež mje wjesele witachu, dokelž tež woni móžachu so nětko při swětle přenjeje hwězdzički posydnýć z hodownym hosćom za blido k wigilnej hosćinje. Je to stary pólski naložk, zo so wšitcy swójbni patoržicu wječor k hodownej hosćinje zhromažďa, hdyž so přenja hwězdzička na njebju zaswěći.

Marja Rječkec

Hinc Roj

Foto: E. B.

Komponist Hinc Roj – sydomdžesatnik

Jedyn ze znatych hudźbnikow Hornjeje Łužicy woswjeći 6. decembra swoje sydomdžesaćiny: Hinc Roj z Klětnoho.

Wón narodži so 6.12.1927 w Cymplu a jeho džěd bě serbski herc. Po wopyće gymnazija w Grodku a wyšeje šule w Bělej Wodze započa Hinc Roj 1. oktobra 1945 jako nowowučer w Klětnom, Krynhelecach, Dolhej Boršći a Mikowje džěláč. Wot l. 1951 studowaše wón na Halleskej uniwersisce hudźbne kubljanje a kompoziciju pola prof. dr. Fritza Reutera, kiž bu jeho wulki wučer a přikład. 1958 zložil wón na Humboldtowej uniwersisce w Berlinje statny eksamen jako wučer za wyši schodženk a bě potom hudźbny wučer w Niskej. W Klětnjanskej šuli wučerješe wot l. 1975 a běše wot 1990 do pensionowanja 1992 šulski wjednik.

Z džesać lětami započa wuknyć klawěr hrać a hižo z dwanaće lětami zahra swojej wučerce walčik, kiž bě sam komponował.

We wobšěrnym a mnohostronskim skutkowanju Hinc Roja namakamy sinfoniske a komornohudźbne džěla, wumělske spěwy a chórowe kompozicije. Zdžěla napisa je za hudźbnu a wučbnu praksu kaž tež za ludowowumělsku džělawosć. W cyłku je wón 111 wulkich hudźbnych kruchow stworił. Wjerški za njeho běchu wosebje koncerty pod nawjedowa-

njom Oskara Michallika (komorny wirtuoza) w Činohrajnym domje w Berlinje a w tamnišim Berlinskim a Francoskim domje. Předstajichu so kompozicije za klarinetu a byrgle a klarinetowe kwartety. Oskar Michallik je so w zańdženym času jara intensiwnje za rozšěrjenje serbskeje wumělskeje hudźby zasadžował. Tehorunja słušeja temu prapředstajenje byrgloweho koncerta w Měščanskej hali w Zhorjelcu składnostnje „Dnja Saksow“ w l. 1993 kaž tež předstajenja jeho serbskich džěcacych spěwow z Klětnjanskim šulerskim chórom na swjedženjach serbskeho spěwa.

Hinc Roj (CDU) je so njesprócniwje tež za zdžerženje Klětnjanskeje gmejny před wotbagrowanjom přez bližacu jamu Bjerwald zasadžował. Z tym je sej sam trajacy pomnik stajil. Wón skutkowaše po přewróće tež jako wjesny předsťejer a zastupowacy wjesnjanosta, doniž njewotstupi ze swojeje wole we februarje 1996 staroby dla.

Komponist je člon Serbskeho zwjazka wumělcow. Wón je woženjeny, ma dweju synow a tři wnučki. Wnučk Daniel studuje na Swobodnej uniwersisce w Berlinje hudźbne wědomosće a na Hannsa Eislerowej wysokej šuli dirigentstwo.

Přejemy Hincej Rojej dale strowotu, mocy do džěla a Bože žohnowanje.

Elli Bigonowa

W myslach na Kocora

Naš najwuznamniši hudźbnik je so dnja 3. decembra před 175 lětami narodził. Wjele je so hižom wo nim pisało, ale zdawna hišće nimamy wo nim a jeho bjezdweła jara wuspěšnym skutkowanju na dobro serbskeje kultury jednotny, předewšëm hudźbnowedomostnje plaćiwý wobraz. Tuž je na času, zo so tajkemu naročnemu nadawkej wěnujemy, dokelž dotal mamy (při wšěch prócowanjach jednotliwcow) jenož třěški, pobrachuje pak na přeswědčacej, fundamentowanej a fulminantnej biografiji-mono grafiji, kiž cyły žiwjenski wukon a wulku wumělsku zamóžnosć našeho mištra předstaji. Nic jenož Kocor by sej to zaslužil, ale kóždy Serbowka a kóždy Serb, kiž džensa hišće serbstwu swěrný je, dokelž zawostajenstwo Kocora je wuraz wysokeje kulturneje zdźělanosće našeho naroda. Tehodla je nimo teho tež na času, zo so wšitke kompozicije a spisy Kocora (wědomstnokritisce) wudaja.

Je tola tak, zo ma Kocor jako hudźbnik runohódny wuznam za serbsku narodnu kulturu kaž na př. Zejler (jeho najlěpši wumělski towarš) na polu literatury.

Kocor je za serbsku hudźbu to, štož na př. Glinka za ruskú, Smetana za česku, Moniuszko za pólsku, Weber za němsku atd. Wón je narodny komponist 19. lětstotka, zdobom serbski patriot a humanistisce zmysleny demokrat, hluboko zakótwjeny w swojim pochadze na jednej stronje, ale wotewrjeny na druhej. Jako ewangelski křesćan běše wón w prawym zmysle słowa tež „ekumena“, kiž njeznaješe žane zawěry we wobchadze z druhimi. To wšitko wotblyšćuje so tež w jeho hudźbje, kiž sprawnu čłowjesku dostojnosć a ludowu zwjazanosć wopružuje. A we tym leži wopodstatnjenje za popularnosć Kocoroweje hudźby, wot časa jeho wosobinskeho skutkowanja sem hač do džensnišeho (a do přichoda – dohož Serbow budže).

Trajna wobľubowanosć hudźbných twórbow našeho narodneho komponista ma swoje korjenje w klasičeskej orientaciji, na kotruž je jeho wusměřil jeho wučer za hudźbu na Krajnostawskim wustawje w Budyšinje Karl Eduard Hering, kiž běše swojeho časa připóznaty hudźbny teoretik, organist a komponist wosebje cyrkwinskeje hudźby.

Ale Kocorowa wobdarjenosć pokaza so předewšëm w jeho kmanosći, swójski personalny stil rozwiwać. Na tajke wašnje dycha jeho hudźba hižom z přerich twórbow sem serbski duch w zmysle słowjanskeje romantiki, charakterizowany přez přijomne melodije a razne rytmy. K temu přińdže jeho zamóžnosć, so wumělskohudźbny wuměnjam serbskeho kulturneho žiwjenja – kiž běchu wězo pobrachowacych profesionelných interpretow dla wobmjezowane – přiměrić a swoju tworičelskosć na to wusměrić, pragmatisce drje, ale nic skornnje. Z tym běše wón zdobom wumělc kaž tež wumělski kublar swojeho

luda – a z tym je wón jónkróćnu a přiľadnu tradiciju zawjedł, kiž je našemu kulturnemu wuwicu wjele dobreho přinjesla. To je wosebity specifikum našich kulturných stawiznow a wuraz hlubokeje zwjazanosće a wutrobiteho poměra serbskich wumělcow k swojemu ludej.

Zawjazk za nas, Kocora česćić a w jeho zmysle dale skutkować, by było – nimo spočatnje naspomnjeneho (nast. biografiju a cyłkowne wudaće) – tehorunja, zo jeho serbske wotkazanje za aktualnje před nami stejace nadawki w šěršej zjawnosći aktiwizujemy, dokelž móžemy na to hordzi być, zo je naš: Wón ma mjenujcy swój bytostny wuznam tež za powšitkowne hudźbne wuwice daleko přez mjazy našeje domizny. Jenož přeswědčiwje předstajić to sami dyrbymy. Tuž je Serbski institut runje tak pomínany kaž Maćica Serbska, kiž měješe jónu – 1895 tež wot Kocora sobu založeny – hudźbny wotrjad. Kocor je dopokazał, zo je hudźba jara wažny stolp serbskeje narodneje identity.

D. K.

Jaroměr Hendrich Imiš

– K jeho 100. posmjertninam –

Na Hodzijskim pohrjebnišću wokoło cyrkwy Pětra a Pawoła, najstaršeje cyrkwy w Budyskim kraju, namakaš džensa jedyn jenički narowny pomnik w serbskej řeči. Pomnik pokazuje na row Imišec mandželskeju. Prašeš-li so wjesnych ludźi za tym, što drje je to był tón Imiš, či z hlówu wijo wotmołwja: „Keine Ahnung!“ Chibazo či tón abo tamny praji, zo je někajki Imiš był něhdy jónu Hodzijski farar. Lědma je 100 lět, zo je Imiš w Hodziju wumřel – a hižo je čas zawoždźel jeho wobraz. Nic pak jenož pola němskich Hodzižčanow. Tež mjez Serbami maš lědma někoho, kiž by wjace hač mało wědzał wo Imišu. Na tym wina drje

stej čas a Imišowe polo skutkowanja, ale runje tak to, kak su posudžowali pozdžiše generacije jeho žiwjenje, jeho skutkowanje a předewšëm jeho zjawnostne – zo njebych rjekł politiske – a duchowne nastajenje w cyłym času po jeho smjerći. Rudolf Jenč jeho mjenuje w přerich zwjazku Stawiznow serbskeho pismowstwa „serbskeho wótčinca par excellence“, štož rěka tak wjele kaž „najwuraznišeho serbskeho wótčinca“. W poslednich lětdžesatkach je so po chětro jednostronskim wašnju časa wo Imišu skerje zasudžujo řečalo jako wo zasaklym zezadkarju abo podobnje, a samo jeho zaslužby w serbskim naro-

dnym skutkowanju so wšelako hódnoćachu.

Jaroměr Hendrich Imiš narodži so dnja 16. decembra 1819 w Bukojnje pola Barta. Jeho nan – knježi šosar – bě Němc, mać pak bě kaž tehdy Bukojna sama a cyła Bartska wokolina serbska. Po Bartskej wjesnej šuli džeše Imiš do Budyšina na gymnazij, studowaše w Lipsku ewangelsku teologiju, bě jako kandidat duchownstwa wučer w Budyšinje, wot lěta 1851 duchowny we Wóslinku, doniž njebu w lěće 1859 jako farar do Hodzija wuzwoleny, hdžež hač do swojeje smjerće dnja 12. decembra 1897 skutkowaše. Imiš bě so narodził do generacije njespróćniwych, zmužitých serbskich wótčincow džewjatnateho lětstotka. Jeho mjeno steji w jednym rjedže z tajkimi wótčincami kaž z J. A. Smolerjom,

H. Zejlerjom, M. Hórnikom, J. P. Jordanom, J. Radyserbom-Wjelu, J. B. Mučinkom a dr. Hižo jako šuler přerijeje rjadownje gymnazija založi z druhimi Budyske serbske gymnazialne towarstwo. Dožiwi aktiwne sobu založenje Maćicy Serbskeje w lěće 1848. Jako kandidat duchownstwa redigowaše „Tydžeńsku Nowinu“, kotruž bě Handrij Zejler počal w l. 1842 wudawać. Sam založi Imiš nabožinski časopis „Zernička“, wudawaše modlerske knihi kaž „Domjacy wołtar“. Bórce přeridže wjednistwo serbskich ewangelskich wosadow do Imišoweje ruki, kaž to B. Šwjela w knižce „Ewangelska wěra mjez Słowjanami“ praji.

Imiš bě člon sakskeje krajneje synody. Tam a w druhich kruhach zastupowaše zjawnje njebojaznje prawa Serbow. Hdyž ↵

wumjetowachu wěšte kruhi w Sakskej Smolerjej, zo je wot Rusow za zajimy panslawizma kupjeny, wotmołwi Imiš sakskim politikarjam a nowinarjam to z hórkej ironiji napisanej knižku „Der Panslawismus unter den sächsischen Wenden ...“ Sčahny na so hněw wšěch njeprěcelow, kotřiž jeho samo před sudnistwom wobskoržichu. Arnošt Muka praji w nekrologu, zo „kóždy začuwaše móc a synlosć jeho cyle bytosće – jeho přeciwnicy ze strachom“. W Serbach bě tak jara připóznaty, zo sej Muka zwěri jeho mjenować „serbskeho bamža“.

Wjele wjace, hač móže so tu naličić, je skutkował za skrućenje a sylnjenje wliwa ewangelskeje cyrkwyje a jeje wučby w Serbach.

Dwojce (w lětomaj 1881 a 1893) je wudał nowonakładaj biblije. Je jej swěru přehladał na zmylki, ale je so pasł kóždého samowólneho přeměnjenja słowow abo sadow, kotrež so jemu njelubjachu. Hačrunjež bě jara dobry znajer serbskeje řeče, kaž jemu to farar Jurij Jakub w swojej knize „Oberl. Wendische Bibelrevision“ wobkrući. A nic naposledk dyrbi so mjenować jeho homelitiski seminar, kotryž bě w léce 1877 w Hodziju založil a 21 lět doho wjedł. W tutym seminarije schadzowachu so kóžde léto serbscy studenća a kandidaća ewangelskeje teologije, zo bychu so kublali a krućili we wužiwanju serbsčiny, předewšěm tež při svojich předowanjach.

Pawoł Völkel

Zetkanje přecelow

Tójšto ewangelskich Serbow zetka so na reformaciskim dnju na hłownej zhromadźiznje Serbskeho ewangelskeho towarstwa. Dobrej serbskej zhromadnosći přisporješe w Drěwcah pola Wjenkec atmosfera krasnej, rjenje wutwarjene něhdyšej synoweje lubje. Knjěz farar Malink wupřa hosćićelej Günterjej Wjenkej Bože žohnowanje k polstaćinam. Wšitkich přítomnych w mjenje předsydstwa lubje powita. W krótkej narěči naspomni wosebje, kak wažna bě reformacija za wuwieće serbskeje pisomnej kultury. Na to zaspěwachu wšitcy kěrluš: „Zdžerž, Knježe, swoje słowo nam“ a připrajichu prošo: „tež serbske“.

Dale naspomni knjěz farar, kak bě so Łazowska wosada, do kotrejež wšako Drěwcy slušaja, w třicetych lětach našeho stolěća mužnje přeciwo wliwam a popytam „Němskich křesćanow“ wobarała.

Po dalšim kěrlušu scěhowaše rozprawa předsydy towarstwa, Měrcina Wirta. Wón zwěsći, zo staj člonaj towarstwa na božu prawdu wotešoj. Tak ma towar-

stwo nětko 47 sobustawow.

Dale wopisowaše wotběh cyrkwinskeho dnja w Barće, hdžež wšak bě so mjez druhim nowy lekcionar přepodał. Přistaji, zo bě tež nabožny tydžěn za serbske džěci wulce wuspěšny. Runje tak nadrobne rozkladowaše M. Wirt staw financow. Towarstwo změje tež w přichodnym léce wěsty fenk za wosebite projekty. A njetrjeba so boječ wěrnosće přisłowa: „Polna móšeň ma čerta a prózdna jeho tež ma.“ Předsyda zakonči swoju rozprawa hladajo do přichoda. Ewangelscy Serbja hotuja so na cyrkwinski džen 1998 w Delnej Łužicy. Njech so tež z Hornjeje Łužicy mnoho wěriwych na nim wobdžěli. Nimo toho rozmysluje so wo tym, nabožny tydžěn za džěci klětu snadź w Budyšinje přewjesć. Tak móhli so tež mlódše džěci wobdžělić.

Po tutej krótkej rozprawje dachu so přítomni z wulkim wjeselom do Wjenkec „narodninskeho“ tykanca. Čiła serbska bjesada spožči tutemu wosebje dobry přislód.

Hišće při swačinje wobkrući rewizor knjěz Sembd-

ner z Drježdžan, zo towarstwo swoje knihi porjadnje wjedže. Wón sčini to – tajkich řečnikow drje so lědma naslušaš – z jeničkej sadu. Na to wuzwoli so wón wospjet za rewizora. Jemu so přidruži knjěz Freudenberg.

Oficialny program pokročowaše z diskusiju, kotruž wotewrě knjěz Byrgar z basnju „Nazyma“ wot Michała Nawki. Po tym wuprajichu so wšelacyk temu, hač měto Serbske ewangelske towarstwo Domowinje přistupnić abo nic. Skónčnje dojednachu so sobustawojo na to, z tajkim krokom wočaknyć, doniž njejsu so problemy w župomaj Wojerecy a Budyšin wotstroniće.

Nimo teho přirunowaše knjěz cyrkwinski jurist Sembdner naćisk sakskeho „Serbskeho zakonja“ z braniborskej „Serbskej kaznju“. Skedźbni při tym wustojnje na lěpšiny a njelěpšiny, chiba samo na brachi naćiska.

Knjěz superintendent na wuměnk, Gerat Wirth, žadaše sebi serbsku telewiziju. Rozprawješe, kak bě hižo raz list na MDR pisał, ale njespokojaceje wotmołwo so na čakał. Dokelž pak jenutki zrub njewali dub, namjetowaše tež list Serbskeho ewangelskeho towarstwa z wotpowědnym žadanjom. Knjěz Sembdner skedźbni na to, zo njeměta so 150. rónična serbskich Božich službow w Drježdžanach zabyć.

Hanka Tarankowa z Budestec postrowi cyle lubje tež Wjenkec wowku, kotraž bě so přítomnym přisydněla. Nimo teho rozkladowaše swoje čez z řeču noweho lekcionara kaž tež při wužiwanju čišćaneje liturgije.

Chcu so wosobinsce hišće raz pola lubych serbskich hosćićelow, pola Wjenkec w Drěwcah, podžakować: Džakuju so za tykanc, kofej a dobru, runjowon swójbnju, bjesadliwu atmosferu na rjenje přetwarjenej synowej hubi. Za to Wam: „Zaplać Bóh.“

Fabian Kaulfürst

Delanske parlički

Bórže budže po njeměrnym chwatanju a pytanju za něčim wosebitym, štož móhli swojim lubym k hodom wobradzić. A to wšak nic, dokelž by na tym abo tamnym klacało, ně, dokelž je poskitk džensniši džen tak přemóžacy.

Dobra kniha pak so za kóždužkuli přiležnosć hodźi! Tuž bych chcył hišće z chwatkom na to skedźbnić, zo je w Ludowym nakładnistwje Domowina jara hódna kniha „Předparadiz“ wušła. Pobywši před nježelemi w Smolerjec kniharni na Pchalekowej, dohladach so móhłrjec hišće w poslednim wokomiku na nju. Kupich sej ju, dokelž bě jeje wonkowne wuhotowanje po mojim zdaću někak stróžbe abo samo skromne, bjezmała z luteje sobuželnosće. Tola tež tehodla, dokelž su mi jako rodženemu Nowšanej-Rakečanej naše susodne Delany w lubym pomjatku wostałe. A hlej, pod njenapadnym nazeleń šatom chowaja so lute parle a parlički. „Delany w prozy a basnistwje“ je zestajała rodžena Sernjančanka Róža Domašćyna. Z tym je wona hišće sčasom do hód serbskemu čitarstwu doma a druhdže literarnu chlěšćenku darila. Přišedši dom so do knihi zanurich a zwěsćich nablaku, zo běch zbože měł a zo njeběch nimo masnył.

Ze šwarnej kopicy basnjow a prozowych přinoškow z přítomnosće a ze zańdženosće chcu sprěnja „Pusty wječor“ z pjera Bena Budarja-Hornjohajnkowskeho wuzběhnyć. Z kajkej wutrobnej nutrnosću wón wo swojej na marach ležacej maćeri pisa! Njewěm so dopomnić, zo sym tajke něšto druhdže hdy čitał.

Zdruha chcu naspomnić, štož je rodženy Kosłowčan Ben Budar „Wokoło stareje krušwiny ...“ dožiwił. Na wuběrne wažnje dawa nam tónle stary mišter serbskeho žurnalizma do w ↗

poslednim wokomiku žadlaweje druheje swětoweje wójny zničeneje delanskeje wjeski a předewšém tež do Budarjec statoka hladač. Hižo tutej přinoškaj mje přeswědčištej, zo knihu zywajo nabok njepołožu a zo dyrbbju ju cyle prosće druhim čitarjam poručić.

Škoda jenož, zo njeje so hišće wjace wobrazow delanskeho hobbyfotografa Pawoła Roty-Ralbičanskeho, tež te abo tamne barbojte, wozjewiło. To by kni-

ze zawěsće tyło, chibazo ma to hižo něšto z připowědženym abo přihroženym lutowanjom činić? Bóh zwarnuj!

„Předparadiz“ je za mnje Něhdy-Łužičana a tola Dale-Serba lubozny postrow ze serbskich Delan, wot kotrychž přeco čwak přeprěču, hdyž pola Wujězda z awtodróhi dele do ródneje wjeski jědu, při tym na stare časy a starych towaršow spominajo.

Hinc Šořta

Doslědna kročel

W zbudźenskeje doby na kóncu 19. lětstotka nasta cyły rjad zjednoćenstwow. Tute posłachu wuznamnych zastupjerjow na 1. Gnadausku swjatkovnu konferencu, kotraž wotměwaše so wot 22. do 24. meje 1888 w Gnadauje. W zwisku z tutej konferencu žadachu sej hosćićeljo zesylnjene sobudźěło lajkow při hajenju zjednoćenstwoweho džěla a pokazachu na trěbnosć kruteje organizacije priwatnych natwarjowanskich zhromadźiznow po móžnosći we wšěch němskich krajach. Spěšne wuwice němskeho zjednoćenstwoweho džěla zesylni přeće pola mnohich zamołwitych sobudźělačejow za cyłu Němsku wopřijacym zwjazkom. Hrabja Pückler přeprósy tehodla někotrych wjednikow a přečelow zjednoćenstwow na konferencu 26. a 27. oktobra 1897 do Berlina. Jeje wuslědk běše založenje „Němskeho zwjazka za hajenje zjednoćenstwow a ewangelizaciju“ dnja 27. oktobra 1897. We wustawkach zwjazka rěka mj.dr.:

1. Němski zwjazk za hajenje zjednoćenstwow a ewangelizaciju ma zaměr, we wobłuku krajnjeje cyrkwy křesćansku zhromadnosć hajić a nabožne žiwjenje zbudzić.

2. Jeho podložk je Swjate pismo a su reformatoriske wuznača.

3. Wón wobsteji z jedneho komiteja a wjacorych prowincialnych zwjazkow,

kotrež džělaja samostatne a tola so na samsne zepěraja. Džěło kóždého prowincialneho zwjazka wobstara Bratrowska rada.

Džensniši staw: 35 zwjazkow z nižozemskim a ruskim zwjazkom, 16 mačernych domow za diakonisy a 7 misionjskich towarstwow słuša ke Gnadauskemu zhromadnemu zwjazkej.

Tak čini Bóh stawizny z čłowjekami na čłowjekach z wulkim zaměrom, njesmjertne duše wumóžić wot wotcuzbnjenja wot Boha, wot hrěcha a winy wróćo do zhromadnosće z NIM.

Klaus Horn

Naše nowiny a časopisy před 100 lětami

Z Budyšina. W Gudźic hosćencu so srjedu 22. decembra wurjadna hlowna zhromadźizna Maćicy Serbskeje wotbywaše. Prjedy hač towarstwowy předsyda, knjez kanonikus scholastikus Łuščanski, k wuradźenjam dońdže, wón njebočičkemu knjezej fararjej dr. theol. Imišej, kotryž bě z towarstwowym čestnym předsydu a wubjerkowym předsydu był, želne dzakne słowa dorowa přiwoła. Njebočički bě Maćicu Serbsku sobu založil, jej wjele nowych sobustawow mjez Serbami dobył, so nimale při wšěch posedženjach wobdźělił, při kóždej skadnosći towarstwowe naležnosće spěchował a je před knježerstwom kital. Jeho wopomnjenje z postajenjom česćichu ...

SN, 25. decembra 1897

Kak so lužiski wjesny hólc z wučerjom sta

(Pokročowanje)

Jako sobotu po jutrach 1898 z nanom w Arnsdorfskim čahu přez Łobjowy móst w Pirnje jědže, wotewrě so mojimaj wočomaj nowy swět: město při rěce z wysoko wusahowacym Sonnensteinom. Přemóžacy bě začišć Łobja na mnje. Na wopytach pola džěda w Małych Radměrcach běch stajnje wobdźiwał wulkosć Lubaty. Kak so džiwach, zo bě Łobjo wo wjele šěrše. Na dwórnišću nakładže službny moje wačoki na karu a dowjedže naju do Waisenhausstraße k wudowje Liddy Kubatschowej, w kotrejež bydlenju běch hospodu namakał za 30 hr na mjesac. Pola kniharnika Dillera zaplaći nan wjac hač 60 hr za předpisane knihi.

Přichodny dzeń wotjědže nan domoj a ja běch swojemu wosudej přewostajeny – derje, zo njemějach zdaća, kelko čežkeho mje wočakowaše.

Po swjatočnym přijimanju do seminarar přidžělichu mje rjadowni, kotrejež ordinarius bě dr. Gehmlich, drje najlepší wučer cyłeho seminarar. Nowe wobstejnosće dospołnje wopak posudžujo, myslach sej, zo budu kaž we Wujezdze hižo bórce mjez najlepšími šulerjemi. Kak so mylach!

Stejach kaž woł před nowymi wrotami. Wšo, štož so na mnje nawali, bě mi nowe: Hodźinski plan z nowymi předmjetami (łaconšćina, hudźba, čelozwučowanje), nowy bě wotběh wučby, kotraž so rano w 6 hodž. z nutrnosću započa, nowa bě zestawa rjadownje, kotraž wobsteješe z derje předkubłanych šulerjow. Běchu do toho wopytali wyšu šulu, spěchowanjsku rjadownju abo měščansku šulu. Mjez nimi běchu wuběrní hudźbnicy a čelozwučowarjo. Z mało wuzwacemi mějachu předznajnosće we łaconšćinje. Jedyn gymnazist bě hižo Caesara čital.

Njeznajach ani hišće noty

a dyrbbjach so we wučbje harmonije wuznač z kwintowymi a kwartowymi kruhami. Hdyž so nas wučer prašeše, kajke basnje běchmy w šuli wuknyli, naličichu někotři hoberske mnostwo, mjez druhim samo Fausta. Ja běch jeničce nawuknył „Frühlingsglaube“ wot Uhlanda. Kelko běchu mnozy hižo čitali! Ja njeběch hač na čitanku a bibliju hišće žanu knihu wuhladał. Nowe mi bě, zo so njewužiwaše tafla a zo dyrbbjachmy we wučbje sobu pisać, zo bychmy w přichodnej hodźinje w zwisku wospjetować móhli.

W jednej z přěnich hodžin botaniki dyrbbjach čitać: Leontondon taraxacum, při čimž mi jazyk wjazny. Na to praješe wučer: Lausitzer, geh in deine Dorfschule und lerne lesen, du wirst wohl Pech an den Hosen haben!

W nabožinje dyrbbjach přednjese jedyn z hawpštuchow. Na moje zamołwjenje, zo sym to jenož serbsce wuknył, wotmołwi wučer nabožiny: „Da darfst du auf kein deutsches Seminar gehen.“

Najnužnije domjace nadawki spjelnych jenož jara špatnje, dokelž njeběch we wučbje wšitko zrozumil. Nimo teho so mi žalostnje styksaše, tak zo raz we wučbje plakach. Jenož rjadowniski wučer měješe zrozumjenje za moje zadwělnne položenje, mjeztym zo mje sobušulerjo wusměšowachu a škodopřejnje wěščachu, zo mje bórce ze seminarar wuzamknu, dokelž sym přehluhy, štož bórce sam wěrjach. Před sobu widžach jenož pustotu a prózdnotu. Žalostnje čwělowaše mje mysl, zo su wšě čežke wopory staršeju byli podarmo, hdyž mje jako njekmaneho domoj pósćelu. Běch sej kruće předewzał, skočić do Łobja, zo bych wučeknył hanjenju a hańbje w domiznje.

(Po žórtlach napisał L. Flade; přeložila T. M.)

Swědčeni wo Serbach

Wiersze lužické

Přede mnu ležitej dvě pól-skej brošurce z l. 1997, a sym w nimaj čitála popoł-dnju a cyły wječor. Přěnja z njeju rěka Wiersze lužické a je to antologija serbskich basnjow, kotrež je wubrał a do pólšćiny přeložil Zbigniew Gajewski, swěrnypřecel Serbow, kotryž je někotre Serbske ewangelske cyrkwinske dny wopytał, a hdyž njebě sam přitomny, pólša na nje swěrnje postrowy, kotrež so runje tak swěru posrědkowachu. Hižo tehodla je mjeno lěkarja dr. Gajewského wšěm wopytowarjam cyrkwinskih dnjow zapřijeće.

Zběrka jeho wubraných basnjow wopřija mjena kaž Zejler, Hórnik, Bart-Čišinski, Skala, Nowak, Młynk a na kóncu Anna Bartecka. Su to mjena našich spisowacelow, z kotrymiž džěłami je přeložer zwjazany abo kotřiž su měli wosebje wuske počahi k pólškemu ludej. Tajki wuběr je dowoleny a ma so přiwzać. Před každym spisowacelom je jeho krótke předstajenje, hdy je žiwy był a što je činił. Tež to ma so chwalić, přetož čitar ma prawo zhonić, čejež basnje čita.

Mjeno Anna Bartecka bě-

še mi dotal njeznate, a zhonich wo tutej žonje, zo pochadžeše wona z Horšowa pola Niskeje, tam bě so w l. 1894 narodžiła a před Druhej swětowej wójnu so we Wigancicach, wuchodnje Zhorjelca, zasydliła, pólške staćanstwo přiwzała, ale swojej serbsćinje čas žiwjenja swěrna wostała. Je serbsce basniła, a wot njeje je w pólskim přeložku jedna z jeju basnjow „Hanka z Julkom“ wozjewjena.

Pokazać chcyla hišće na předślowo Rafała Leszczyńskiego a dosłowo přeložowarja, kotrež podawatej wjele informacijow wo Serbach a kotrež swědčitej wo wulkej lubosći pisarjow k nam. Zběrku je wudało z pomocu sponsorow Pólško-łužiskoserbske towarstwo we Wařawje.

Zeszyty lužické

Druhu brošurku je wudała Wařawska uniwersita z financnej pomocu knjeni Ireny Šěrakoweje a je 18. zwjazk Zeszytow lužických (Serbskich zešiwkow), kiž stej pod temu „Što rěka być Serb?“.

Z kopicy dokładnych studijow wo Serbach chcú wuzběhnyć specielnje za naš časopis pojednanje Zbigniewa Gajewského „Džensniša situacija ewangelskeje cyrkwy we Łužicy“. Je spóznać, zo je so awtor z tutej materiju zaběrał, zo leži wona jemu na wutrobje. Wón wuchadza ze stawiznow, naspomni přeni přeložk Noweho zakonja w l. 1548 wot Mikławša Jakubicy a přeložk z lět 1706 do 1709 wot Michała Frencla a pozdžiši delnjoserbski wot Bogumiła Fabriciusa.

Duchowni a wučerjo tuteho wěrywuznaća předstajachu hač do 19. lětstotka wodzacu móc w rozwiću kultury a narodneho wědomja Serbow. Mjenuje Zejlerja, Smolerja a Muku. 20. lětstotk je Serbam wulke škody načinił, wosebitu rólu hrajaču při tym industrializacija, němska šula, wójsko a pozdžišo medije, Hitlerowa politika a nic naposledk zasydlenje čěkanow ze Šleskeje a Sudetow. W srjedźnej a Delnjej Łužicy likwidowaše so 75 ewangelskich wjeskow.

Pisar nima cyle wopak, hdyž cituje twjerdženje D. Zagrodzkeje: „Ateizacija je jenička wěc, kotraž je so komunistam woprawdže poradžiła.“

Cyle bjez znapřećiwjenja njebych chcyla stejo wostajić wot awtora naličene „wuměnjenja, pod kotrymiž džěłachu a džěłaja ewangelske cyrkwy we Łužicy a jich struktury“ (str. 56). Wone zdadza so mi zdžěla dosć zjednorjene, wusko widžane a přemało diferencowane.

Tež hdyž studowachu serbscy ewangelscy studenća teologije hłownje w Lipsku a Berlinje, mějachu kontakty do słowjanskeho wukraja. Chcu naličić jenož mjena kaž Kollár, Šafárik, Purkyně, Černý, Kuba, Změškal, Lanštiak atd. Dale awtor na př. twjerdži, zo su (abo běchu) žony fararjow hłownje Němcowki. Za to nje předleža žane přepytowanja. Ze žonami štyrjoch fararjow, kotřiž džens hišće mjenje abo bóle ewangelske hornjoserbstwo reprezentuja, rěču ja z třomi serbsce a jenička Němcowka čini po mojim mēnjenju wjac, wězo začichim, hač někotryžkuli „sprawny“ Serb.

Swoje pojednanje skónči Z. Gajewski takle: „Při wšěm wulkim wohroženju rěče a narodno-nabožinskeho duchowneho žiwjenja ewangelskich Serbow móža so tola wot 80tych lět wobkedžbować mjez tutej towaršnosću, stejacej nad brjohom bjezdna, symptomy wobnowjenja. Njeznate su Bože sudženja. Wšak móže z małego zornjatka wulki štom narosć ...“

Někotre misnjenčka w pojednanju njecham naličić. **Kata Malinkowa**

Zeznajomjenje z fararjom Handrijom Zejlerjom we Łazu

Hižo w poslednim šulskim lěće slyšachmy wot našeje wučerki serbsćiny ze žiwjenja sławného serbskeho basnika a fararja H. Zejlerja. W tutym zwisku zhonichmy tež wo jeho skutkowanju we Łazu. Hačrunjež mnozy z nas hižo dalko přeč běchu, njeznajachmy jeho skutkowanišćo bliže. Tak wjeselachmy so, hdyž zhonichmy, zo na poslednim šulskim dnju do nazymskich prózdnin do Łazu pojedžemy. Běše to džen 125. posmjertny Zejlerja.

Přijědžechmy na torho-

šćo. Tu džěchmy k pomnikej Zejlerja, kotryž hač dotal jenož z wučbnicy znajachmy, a položichmy kwěćel. Dokelž zastupjer Domowiny tu njebě, porěča skrótko naša wučerka, a potom džěchmy do stareje šule, džensa Zejlerja-Smolerjowy dom. Přecelna žona nas serbsce powita a po wustajeńcy přewodžeše. Zhonichmy, kak su so serbske wjeski přez wudobywanje wuhla zhubili.

Po tym podachmy so do susodnje wosadneje cyrkwy. Knjez farar Meister nas

powita a nam wo stawiznach a wosebitosćach cyrkwy powědaše. Wosebje prošeše nas kedžbliwje być, dokelž běše w cyrkwi twarnišćo. Ze zajimom čitachmy serbske hrónčka na prawym a lěwym boku. To bě něšto cyle nowe. Wón wuzběhny tež džělo Zejlerja. Na wšitke prašenja nam knjez farar Meister wotmołwješe. Džěchmy hišće zhromadnje k rowej H. Zejlerja, prjedy hač so rozžohnowachmy. Chcemy na tutym městnje knjeni Nazdalinej a knjezej fararjej Meisterej wutrobny džak za tute zajimawe hodžiny wuprajić.

Serbšćinarjo šule „K. A. Kocor“

Z cyrkwinskeho žiwjenja

Sprjowje. Mała cyrkwička je w poslednich měsacach nowu třěchu dóstała a tež fundament cyrkwy je so wobnowił, tak zo možachu 5. oktobra na Božej službje dokončenje tutych džěłow swječić.

Drježdžany. Diakonija sakskeje krajneje cyrkwy wudžeržuje wosom powšitkownych chorownjow a šěsć wosebitych klinikow z nimale 2 000 ložemi a někak 2 600 sobudžělaćerjemi.

100 lět po smjerći J. H. Imiša

12. decembra 1897 zemrě w Hodźiju farar Jaroměr Hendrich Imiš. Trajne zaslužby je sej dobył jako sobuzaložer Maćicy Serbskeje a pozdžiši čestny předsyda, jako připóznaty wjednik ewangelskich Serbow, při natwarje znutřkowneho misionstwa w Hornjej Łužicy a jako dušepastyr swojeje wosady. Hodzijska wosada, Maćica Serbska, Domowinska župa Budyšin, Serbske ewangelske towarstwo a serbska superintendentura přeprošuja na wopomnjenскеj zarjadowani do Hodźija:

pjatk, 12. decembra, 19.00 hodź. we farskej bróžni. Swjedženski wječor z přednoškom fararja Jana Malinka „Jaroměr Hendrich Imiš – konserwatiwny reformator“

njedzelu, 14. decembra, 9.30 hodź.

Swjedženske kemše (farar dr. Laue a serbski superintendent Albert), přizamknje so wopomnjenška swjatočnosť při Imišowym rowje na Hodzijskim kěrcho-wje.

Farar Herbert Nowak z Čišinskim mytom počesćeny

Podstupim (epd). Farar na wotpoćinku Herbert Nowak z Drjowka w Braniborskeje dósta 25. oktobra za swoje zaslužby wo serbsku rěč a kulturu Myto Čišinskeho spožčene. Z 15 000 hr zwjazanym mytom hodnoćeše so powědarska a wudawaćelska džěławosć ewangelskeho teologa, zwurazni Podstupimske kultusowe ministerstwo jako wopodstatnjenje.

81lětny Nowak běše wot 1963 do 1978 za fararja w Drjowku a přišluša hišće džens delnjoserbskeje rě-

nej komisiji. Čas žiwjenja je so wo zachowanje a wuwěće kaž tež wo rěčnu čistosć delnjoserbsčiny přocował. Jako awtor a powědar je sej wosebje ze swojimi ludowymi powědančkami mjeno dobył.

Wutrobnje přejemy zbožne našemu krajanej w Drjowku a džakujemy so jemu za wšu džěławosć na dobro serbstwa. Spominamy hišće rady na časy, hdyž je ze swojej njebohej mandželskeje hósć našich cyrkwinskih dnjow byl.

Redakcija

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow; wudawaćel a zamołwity: Serbski wosadny zwjazk, adresa redakcije/Adresse der Redaktion: Jerjowa/Heringstraße 15, 02625 Budyšin/Bautzen; Postvertriebsnummer: F 13145; zamołwity redaktor: superintendent Siegfried Albert (tel./fax: 03591/481280); čišć: Lautsitzer Druck- und Verlagshaus GmbH/Serbska čišćernja, Hornčerska/Töpferstraße 35, 02625 Budyšin/Bautzen, zhotowjenje a rozšěrjenje časopisa Pomhaj Bóh podpěruje Domowina-Verlag GmbH Ludowe nakładnistwo Domowina, Sukelnska/Tuchmacherstraße 27, 02625 Budyšin/Bautzen; Pomhaj Bóh wuchadza jónkróć za měsac. Lětny abonement plaći 10 hriwnow. Přinoški a dary na konto: Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen, Nr. 1000 028 450, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00

Powěsć

Njeswaćidło. Z něšto časa mamy we wosadze nowu kantorku-katechetku. Wo-na rěka Anja Trompelt. Po dwulětnym wukublanju na sekretarku je tři lěta na Bibliskej šuli studowała, zo by so stała katechetka. Po tym bu w Zhorjelcu k cyrkwinskej hudźbnicy wukubłana. Nětk ma w našej wosadze swoje přenje skutkowanišćo. Wosada so wjeseli na nowu pomocnicu a přeje jej bohate Bože žohnowanje.

Přeprošujemy

02.12. – wutora

15.30 hodź. wosadne popoždnje w Nowym Měsće (sup. Albert)

06.12. – sobota

15.45 hodź. wosadne popoždnje w Drježdžanach (sup. Albert)

07.12. – 2. njedzela w adwenće

10.00 hodź. kemše w Budyšinje w Michalskej (sup. Albert)

13.30 hodź. kemše z Božim wotkazanjom w Budestecach (sup. Albert)

13.12. – sobota

14.00 hodź. wosadne popoždnje w Bukecach (sup. Albert)

14.12. – 3. njedzela w adwenće

9.30 hodź. dwurěčne kemše w Hodźiju (farar dr. Laue/sup. Albert)

11.45 hodź. nutrnosť w rozhłosu (sup. Albert)

17.12. – srjeda

14.30 hodź. wosadne popoždnje w Minakale (sup. Albert)

18.12. – štwórtk

14.00 hodź. wosadne popoždnje w Bělej Wodze (sup. Albert)

20.12. – sobota

14.30 hodź. wosadne popoždnje w Hrodzišću (sup. Albert)

21.12. – 4. njedzela w adwenće

9.30 hodź. kemše w Rakecach, po tym bjesada (sup. Albert)

24.12. – patoržica

10.00 hodź. Boža nóc w Budyšinje na Michalskej (sup. Albert)

25.12. – 1. dzeń hodow

9.30 hodź. delnjoserbske kemše w Choćebuzu (předar Frahnów)

11.45 hodź. nutrnosť w rozhłosu (farar Malink)

28.12. – 1. njedzela po hodžoch

10.30 hodź. kemše w Spalach (sup. Albert)

11.45 hodź. nutrnosť w rozhłosu (sup. Albert)

04.01.98 – 2. njedzela po hodžoch

10.00 hodź. kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje na Michalskej (sup. Albert)

13.30 hodź. kemše w Budestecach (sup. Albert)